

2011 AJALOO RIIGIEKSAMI KOKKUVÕTE

Milvi Martina Piir

EKSAMI EESMÄRK

1.1. Eksami eesmärk tuleneb õpitulemuste välishindamise eesmärgist ja gümnaasiumi lõpueksamite korraldamise ning gümnaasiumi lõpetamise tingimustest ja korrast.

1.2. eksami eesmärk on hinnata õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust, eriti järgmisi oskusi:

- * näha ühiskonnas toimunud muutusi, arengu järjepidevust ajaloo vältel;

- * leida Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja kogu maailma ajalooga;

- * kasutada vastavat faktilist materjali, näitamaks ühe või teise ajalooperioodi, ajaloosündmuse või –nähtuse, teatud probleemi mõistmist:

- * arutleda ajaloo probleemide üle, toetudes vastavale tõendusmaterjalile, hinnates ja analüüsides mitmesuguste sündmuste ja nähtuste olemust ja kulgu, põhjuslikke seoseid, sarnasusi ja erinevusi, alternatiivseid arenguvõimalusi ning erinevaid tõlgendusi;

- * refereerida, kommenteerida, analüüsida ja hinnata erinevaid ajalooallikaid, võrrelda neid omavahel;

- * töötada ajalookaardiga ja ajalooteemaliste piltidega, skeemide ja statistilise materjaliga ning teha nende alusel järeldusi.

1.3. Hinnata kursuse „Inimene.Ühiskond.Kultuur“, üldajaloo 20.sajandi ja Eesti ajaloo põhisisu, olulisemate probleemide, tähtsamate sündmuste, kultuuripanuse, mõistete ja isikute tundmist.

1.4. Suunata eksami sisu ja vormis kaudu õppeprotsessi.

1.5. Siduda järjestikuseid haridusastmeid ja –tasemeid, ühitada gümnaasiumi lõpueksamid kutseõppeasutuste, rakenduskõrgkooli ja ülikooli sisseastumiseksamitega.

1.6. Anda õpilastele võimalus saada objektiivsem ettekujutus oma õpitulemustest, koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpitulemusi üleriigilisel taustal, kooli pidajal, Haridus- ja Teadusministeeriumil, lapsevanematel ja teistel saada tagasisidet õppimise/õpetamise tulemuslikkusest koolis.

1.7. Kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täiendkoolituses, suunata vastavat arendustööd.

(Ajaloo riigieksami eristuskiri 2011)

EKSAMITÖÖ PÕHIANDMED

2011. aasta ajaloo riigieksam toimus 30. mail 2011, lisaeksam 15.juunil 2011. Eksaminande oli kokku 1508, neist põhieksamil 1489 ja lisaeksamil 19.

Keskmine punktisumma 64,6 (2010 – 65,8; 2009 – 62,6). Maksimumtulemus 99 punkti (nii ka 2009 ja 2010).

Eksamitöö koosnes neljast osast: I osa - arutlus (25p), II osa – Eesti ajalugu (25p), III osa – Üldajalugu (25p), IV osa - Inimene, ühiskond, kultuur (25p).

Tabel 1 Tulemused aastate lõikes:

Aasta	Keskmine punktisumma	Eksaminandide arv	Standardhälve
1997	59,50	6904	-
1998	43,70	6933	-
1999	45,32	6449	-
2000	48,25	5866	-
2001	50,07	5225	-
2002	52,54	5190	19,41
2003	54,91	3849	20,22
2004	58,60	3339	19,42
2005	58,87	2872	19,32
2006	66,47	2248	18,51
2007	64,81	2158	17,50
2008	60,70	2220	19,50
2009	62,60	1933	19,50
2010	65,80	1760	18,77
2011	64,60	1508	19,10

Tabel 2 Eksamiosade keskmiste tulemuste võrdlus

	Maksimum	Miinumum	Keskmine	Keskmine sooritusprotsent (%)
I osa	25	0	13,79	55,16
II osa	25	0	16,62	66,48
III osa	25	0	16,67	66,70
IV osa	25	0	17,28	69,07

Tabel 3 Kogutulemus maakonniti

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90-100p	Min	Max
Harjumaa	632	42.4	64.4	18.8	68	12	37	0	99
Hiiumaa	7	0.5	71.3	15.3	81	0	0	52	86
Ida-Virumaa	110	7.4	57.3	21.2	62	8	2	3	93
Jõgevamaa	26	1.7	58.0	16.4	58	0	0	31	87
Järvamaa	46	3.1	64.5	19.7	66	2	2	17	95
Lääne-Virumaa	75	5.0	64.6	18.1	69	1	4	18	94
Läänemaa	58	3.9	64.8	16.1	66	0	2	28	90
Põlvamaa	9	0.6	50.9	19.8	53	0	0	20	81
Pärnumaa	115	7.7	62.9	22.0	67	2	9	11	98
Raplamaa	28	1.9	61.9	18.1	64	0	2	20	93
Saaremaa	33	2.2	63.9	20.6	69	0	3	25	95
Tartumaa	253	17.0	71.3	17.1	75	1	31	16	98
Valgamaa	18	1.2	56.8	20.3	60	0	0	20	84
Viljandimaa	56	3.8	63.1	15.2	63	0	1	27	94
Võrumaa	23	1.5	61.9	22.4	70	3	0	11	89
Kokku	1489	100.0	64.6	19.1	68	29	93	0	99

Tabel 4 Kogutulemus eksaminandi soo põhjal

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90-100p	Min	Max
M	672	45.1	64.0	18.5	67	12	35	0	97
N	817	54.9	65.1	19.6	69	17	58	3	99
Kokku	1489	100.0	64.6	19.1	68	29	93	0	99

Tabel 5 Kogutulemus kooli õppekeele põhjal

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90-100p	Min	Max
Eesti	1321	88.7	65.5	18.4	69	19	83	0	99

Vene	168	11.3	57.4	22.6	62	10	10	3	97
Kokku	1489	100.0	64.6	19.1	68	29	93	0	99

Tabel 6 Kogutulemus õppevormi põhjal

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90- 100p	Min	Max
eksternõpe	31	2.1	28.5	16.0	28	9	0	3	67
kutseõppeasutus	15	1.0	36.6	18.6	37	2	0	11	74
päevane õpe	1289	86.6	67.5	17.0	70	6	92	0	99
varemlõpetanu	47	3.2	59.9	16.4	61	1	0	14	85
õhtune või kaugõpe	107	7.2	45.5	19.9	45	11	1	8	91
Kokku	1489	100.0	64.6	19.1	68	29	93	0	99

Tabel 7 Kogutulemus kooli asukohatüübi põhjal

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90- 100p	Min	Max
Maakonnakeskus	199	13.4	66.3	16.2	67	0	11	20	95
Suurlinn	513	34.5	64.3	18.0	67	11	27	0	98
Teeninduspiirkonnata koolid	483	32.4	66.4	21.0	70	15	48	8	99
Valla- ja väikelinnakoolid	294	19.7	60.9	19.1	64	3	7	14	95
Kokku	1489	100.0	64.6	19.1	68	29	93	0	99

I OSA: ARUTLUS - keskmine 13,76 (2010 – 13; 2009 – 14,5)

Tabel 8 OSA1 maakonniti

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Harjumaa	632	42.44	13.60	54.39	0	14	25	5.55
Hiiumaa	7	0.47	15.79	63.14	10	14	24	4.41
Ida-Virumaa	110	7.39	12.60	50.40	0	14	25	6.22
Jõgevamaa	26	1.75	12.46	49.85	2	12	21	4.68
Järvamaa	46	3.09	14.05	56.22	4	15	24	5.35
Lääne-Virumaa	75	5.04	13.74	54.96	1	14	22	4.71
Läänemaa	58	3.90	13.09	52.34	5	13	22	3.83
Põlvamaa	9	0.60	10.89	43.56	1	13	18	5.35

Pärnumaa	115	7.72	13.83	55.32	0	14	25	6.23
Raplamaa	28	1.88	12.73	50.93	0	13	25	5.68
Saaremaa	33	2.22	12.48	49.94	4	14	22	5.07
Tartumaa	253	16.99	16.01	64.02	0	17	25	5.16
Valgamaa	18	1.21	10.56	42.22	0	11	20	5.88
Viljandimaa	56	3.76	12.64	50.57	0	13	22	4.66
Võrumaa	23	1.54	12.13	48.52	0	12	20	5.92
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	14	25	5.54

Tabel 9 OSA1 kooli õppekeele põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1321	88.72	13.92	55.69	0	14	25	5.41
Vene	168	11.28	12.74	50.98	0	14	25	6.39
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	14	25	5.54

Tabel 10 OSA1 eksaminandi soo põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	672	45.13	13.23	52.93	0	14	25	5.30
N	817	54.87	14.25	57.00	0	15	25	5.69
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	14	25	5.54

Tabel 11 OSA1 õppevormi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
eksternõpe	31	2.08	5.66	22.65	0	6	18	5.06
kutseõppeasutus	15	1.01	6.37	25.47	0	6	14	4.68
päevane õpe	1289	86.57	14.56	58.24	0	15	25	5.14
varemlõpetanu	47	3.16	11.78	47.11	0	12	22	4.60
õhtune või kaugõpe	107	7.19	8.79	35.16	0	8	22	5.46
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	14	25	5.54

Tabel 12 OSA1 kooli asukohatüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Maakonnakeskus	199	13.36	13.83	55.34	0	14	25	4.47
Suurlinn	513	34.45	13.79	55.17	0	14	25	5.27
Teeninduspiirkonnata	483	32.44	14.33	57.30	0	14	25	6.23

koolid								
Valla- ja väikelinnakoolid	294	19.74	12.88	51.51	0	14	24	5.38
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	14	25	5.54

Tabel 13 OSA1 koolitüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1469	98.66	13.89	55.55	0	14	25	5.49
Kutseõppeasutus	20	1.34	6.62	26.50	0	6	14	4.55
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	14	25	5.54

Tabel 14 OSA1 tulemused valitud teema põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutanud	14	0.94	0.00	0.00	0	0	0	0.00
1. teema	408	27.40	14.41	57.63	0	25	15	5.78
2. teema	197	13.23	13.24	52.95	0	24	14	4.77
3. teema	182	12.22	13.32	53.29	0	25	14	5.45
4. teema	425	28.54	13.42	53.66	0	25	14	4.96
5. teema	224	15.04	15.02	60.09	0	25	14	5.78
6. teema	39	2.62	14.27	57.08	0	24	14	5.38
Kokku	1489	100.00	13.79	55.16	0	25	14	5.54

Tabel 15 OSA1 tulemused valitud teema põhjal - mehed

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutanud	6	0.89	0.00	0.00	0	0	0	0.00
1. teema	173	25.74	14.03	56.12	0	25	14	5.61
2. teema	109	16.22	12.81	51.23	0	24	13	4.96
3. teema	95	14.14	12.97	51.87	0	25	13	5.29
4. teema	223	33.18	13.37	53.48	0	25	14	4.85
5. teema	59	8.78	13.27	53.08	0	25	12	5.28
6. teema	7	1.04	10.43	41.71	6	17	10	3.81
Kokku	672	100.00	13.23	52.93	0	25	14	5.30

Tabel 16 OSA1 tulemused valitud teema põhjal - naised

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
--	---	-------	-------	------------------	-----	-----	---------	-----------

- ei kirjutanud	8	0.98	0.00	0.00	0	0	0	0.00
1. teema	235	28.76	14.69	58.75	0	25	16	5.89
2. teema	88	10.77	13.77	55.09	0	24	14	4.51
3. teema	87	10.65	13.71	54.83	0	24	15	5.62
4. teema	202	24.72	13.47	53.86	0	24	14	5.08
5. teema	165	20.20	15.65	62.59	0	25	16	5.84
6. teema	32	3.92	15.11	60.44	0	24	15	5.35
Kokku	817	100.00	14.25	57.00	0	25	15	5.69

Tabel 17 OSA1 tulemused valitud teema põhjal - eesti õppekeelega koolid

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutanud	9	0.68	0.00	0.00	0	0	0	0.00
1. teema	380	28.77	14.63	58.54	0	25	16	5.69
2. teema	187	14.16	13.36	53.44	0	24	14	4.66
3. teema	147	11.13	13.40	53.62	0	25	14	5.35
4. teema	370	28.01	13.40	53.58	0	25	14	4.93
5. teema	201	15.22	14.88	59.52	0	25	14	5.54
6. teema	27	2.04	15.39	61.56	2	24	16	5.22
Kokku	1321	100.00	13.92	55.69	0	25	14	5.41

Tabel 18 OSA1 tulemused valitud teema põhjal - vene õppekeelega koolid

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
- ei kirjutanud	5	2.98	0.00	0.00	0	0	0	0.00
1. teema	28	16.67	11.34	45.36	0	23	9	6.21
2. teema	10	5.95	10.95	43.80	0	20	11	6.41
3. teema	35	20.83	12.97	51.89	0	24	14	5.90
4. teema	55	32.74	13.55	54.18	0	24	14	5.16
5. teema	23	13.69	16.26	65.04	0	25	18	7.60
6. teema	12	7.14	11.75	47.00	0	20	12	5.06
Kokku	168	100.00	12.74	50.98	0	25	14	6.39

Tabel 19 OSA1 kogutulemused ja aspektide tulemused (keskmised) teemade lõikes

[illegible]

1. teema	408	27.40	14.41	1.46	0.91	0.82	3.49	2.47	2.04	1.77	1.45
2. teema	197	13.23	13.24	1.53	0.90	0.90	2.72	2.23	1.84	1.72	1.40
3. teema	182	12.22	13.32	1.53	0.71	0.83	2.83	2.26	1.99	1.70	1.46
4. teema	425	28.54	13.42	1.49	0.77	0.80	2.98	2.31	1.89	1.73	1.44
5. teema	224	15.04	15.02	1.63	0.75	0.79	3.30	2.71	2.16	2.04	1.64
6. teema	39	2.62	14.27	1.55	0.79	0.67	3.26	2.58	2.05	1.90	1.47
Kokku	1489	100.00	13.79	1.50	0.81	0.81	3.10	2.38	1.96	1.77	1.46

Statistiliselt kõrgeimad keskmised tulemused olid Tartumaal 71,3 (253 sooritajat) ja Hiiumaal 71,3 (7 sooritajat; eksaminandide vähesuse tõttu oli seal ka kõrgeim mediaan – 81). Nii null-tulemus kui kõrgeim tulemus (99 punkti) saadi Harjumaal. Alla 20 punkti saajaid oli enim Võrumaal (13%), üle 90-punktiseid sooritusi Tartumaal (12,3%).(tabel 8).

Võrdselt populaarsed olid 4. teema „Mil määral mõjutas Esimene maailmasõda 20.sajandi ajalugu?“ (425 kirjutajat, 28,54%) ja 1. teema „Eesti 1918-1940 – omariikluse edusammud ja probleemid“ (408 kirjutajat, 27,4% üldarvust). Kõige vähem valiti 6. teemat „Eesti Karl XI ja Katariina II valitsusajal: sarnasused ja erinevused“ (39 kirjutajat, 2,62% üldarvust). (tabel 19)

Keskmiselt kõige enam punkte (15,2) saadi 5. teema „Kuidas mõjutasid valgustusideed ühiskonna arengut?“ eest (tabel 19). See näib tulevat naiste arvelt (keskmine 15,68), mehed siin esile ei tõuse. Meestel õnnestus kõige paremini 1. teema (14,03). Samas vähim valitud 6. teema oli naistel keskmiselt pigem hästi kirjutatud (15,11), samas kui meeste keskmine on 6. teema puhul vaid 10,43 (tabel 15, tabel 16).

Eesti õppekeele koolides olid võrdselt populaarsed 1. ja 4. („Mil määral mõjutas Esimene maailmasõda 20.sajandi arengut?“) teema (vastavalt 380 ja 370 eksaminandi) ja keskmised sooritusel 13,4-15,4 punkti piires). Vene õppekeele koolides oli populaarseim teema 4. (55 kirjutajat), ka arutluse keskmised tulemused kõikusid teemade lõikes rohkem (10,9-16,2 punkti) (tabel 17, tabel 18).

Hindajate tagasiside:

1. teema „Eesti 1918-1940 – omariikluse edusammud ja probleemid“

Palju kirjeldusi ja ajaloosündmuste ümberjutustamist, vähe probleemide esiletoomist ja nende analüüsi ja arutlust; veel vähem kirjutati edusammudest. Jäeti ütlemata, mida peetakse positiivseks, mida negatiivseks. Enim keskenduti poliitikale, vähem kultuurielule. Sageli piirduti vaid ühe valdkonnaga (nt sisepoliitika või majandus), jättes muud kõrvale. Juhtus, et Eesti iseseisvumise ja Tartu rahu juurest hüpati kohe iseseisvuse kaotamise juurde, kõike muud vahele jättes.

Pärast Tartu rahu lahkusid Eestist Punaarmee üksused. Ilmus rahvakeelset kirjandust. Olid erinevad riigipöördekatked. Parteides vanameelsed mõtlejad. Eesti Vabariik jäi pärast II maailmasõda NSVL pisikeseks sõrmeotsaks, kelle ülesanne oli rahvast erksana hoida, et Madisepäeva lahingus langenud Kaupo sõnad täide läheksid – ükskord me võidame niikuinii.

2. teema „Miks kaotas Eesti 1940.aastal iseseisvuse: sise- ja välispoliitilised põhjused?“

Teemat avati kahel viisil – kas ainult 1940.aasta sündmustest lähtuvalt või otsiti iseseisvuse kaotuse põhjusi ka eelnevast perioodist. Tegemist oli pigem kirjelduse kui analüüsiga. Esines kohatut *meie-*

vormi rõhutamist, parasiitsõnana kasutati tihti *tänu* (tõttu, pärast vms asemel; nt *Tänu Teisele maailmasõjale kaotas Eesti iseseisvuse*). Vaikivat ajastut kujutati pigem positiivsena, isegi idealiseeriti, ega osatud põhjendada, kuidas see iseseisvuse kaotamisele kaasa aitas. Enamasti jäid sisepoliitilised põhjused avamata. Väga levinud arusaam oli, et *Päts saatis valitsuse laiali*.

21.06.1940 korraldasid NSV Liidu kommunistid Eestis riigipöörde, jättes mulje, et selle korraldasid eestlased. Eestlased olid sel päeval tööl ega teadnud toimuvast midagi.

3. teema „Mil moel avaldus külm sõda kolmanda maailma riikides?“

Peamiselt kirjutati kolmanda maailma kriisidest, Aafrika, Hiina ja India probleemideni jõuti harva. Ka kõige nõrgemad eksaminandid teadsid vähemalt Korea sõda. Sageli nähti teemas vaid USA ja NSV Liidu tegevust kolmandas maailmas. Üldistuste tegemisel jäadi sageli hätta, sest ei osatud oma mõttekäike illustreerida. Vaid harvadel juhtudel avati teemat läbi külma sõja eri valdkondade, kasutades kriise näidetena. Kolmanda maailma tähendus jäi enamasti lahti seletamata. Juhtus, et aeti segi mõisted *kolmanda maailma riigid* ja *kolmandad riigid*.

4. teema „Mil määral mõjutas Esimene maailmasõda 20.sajandi ajalugu?“

Peamiselt kirjutati Esimese maailmasõjast endast või selle tagajärgedest. Mitmed eksaminandid jõudsid niimoodi välja ka Teise maailmasõja või lausa külma sõjani (võib arvata, et neid teatakse paremini ja tahetakse kuidagi ära mainida). Palju kirjutati Saksamaast ja relvastuse arengust. Leidus ka neid, kes piirdusidki vaid Saksamaaga. Esimese maailmasõja laiemat mõju 20.sajandile ei osatud eriti näha. Analüüs ja üldistused jäid nõrgaks.

Oli raskusi perioodi tajumisega: *Pärast Esimest maailmasõda olid mõjutatud Aafrika kolooniatest pärit sõdurid, kes küll sõja ajal enam jaolt varustust kandsid. Sellest hoolimata jäi neile silma riikide iseseisvus ja selle nimel võitlemine. Hiljem põhjustab see lahkkelisid kolooniate ja emamaade vahel. Nagu buuride sõda Lõuna-Aafrika Vabariigis, kus näidati üles vastumeelsust hollandlaste vastu.*

Kasutati slängi: *Arvestades inimeste tollaegset konservatiivset mõttelaadi, oli see nende maailmavaatele ränk pauk. Või: Enne sõda oli olukord suhteliselt lilleline.*

Kahe maailmasõja vahel oldi tüdinenud sõdades, otsustati depressiooni leevendada magusa, kas siis coca cola, marsi või snickersi šokolaadi näol.

Esimese maailmasõja lisaväärtus on tank – järgneb kirjeldus erinevatest leiutistest 20.sajandil.

5. teema „Kuidas mõjutasid valgustusideed ühiskonna arengut?“

Esitati valgustuse põhiseisukohti (enamasti hariduse edendamine ja muudatused valitsemises), kuid järeldused jäid nõrgaks. Vahel jäi puudu ka faktiteadmistest ja näidetest. Esines raskusi olulise ja ebaolulise eristamisel (nt toodi ära filosoofide kõik eesnimed ja isegi eluaastad, samas aga ei suudetud neid lauses õigesti kasutada: *Locket peeti liberalismi isaks*). Korduvalt kasutati 17.-18.sajandi kontekstis inimõiguste mõistet.

6. teema „Eesti Karl XI ja Katariina II valitsusajal: sarnasused ja erinevused“

Kirjutati peamiselt talupoegade olukorrast ja haridusoludest, vähem riigivalitsemisest ja aadli eesõiguste piiramisest. Sageli peeti Peetrit valgustatud valitsejaks. Eksiti ajaliselt, nt omistades Katariinale Peetri või Jelizaveta ümberkorraldusi. Üldiselt peeti Katariinat edumeelsemaks valitsejaks

kui Karli (peaaegu kõik kirjutajad mainisid ära kirjavahetuse Voltaire'iga). Sageli taandus teema Rootsi ja Vene aja ümberjutustuseks, analüüs ja isegi võrdlusmoment jäid nõrgaks.

II OSA: EESTI AJALUGU - keskmine 16,62 (2010 – 17; 2009 – 14,9)

Tabel 20 OSA2 maakonniti

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Harjumaa	632	42.44	16.54	66.15	0	17	25	5.04
Hiiumaa	7	0.47	16.14	64.57	9	18	22	4.63
Ida-Virumaa	110	7.39	15.40	61.60	1	17	25	5.92
Jõgevamaa	26	1.75	13.23	52.92	5	13	22	4.77
Järvamaa	46	3.09	16.57	66.26	1	18	24	5.55
Lääne-Virumaa	75	5.04	17.39	69.55	6	19	25	4.89
Läänemaa	58	3.90	17.02	68.07	7	18	25	5.06
Põlvamaa	9	0.60	15.33	61.33	9	14	23	4.58
Pärnumaa	115	7.72	15.63	62.50	2	17	25	6.11
Raplamaa	28	1.88	16.39	65.57	6	16	24	5.07
Saaremaa	33	2.22	17.48	69.94	7	19	25	4.84
Tartumaa	253	16.99	18.07	72.28	3	19	25	4.68
Valgamaa	18	1.21	14.94	59.78	5	16	22	5.64
Viljandimaa	56	3.76	15.98	63.93	7	16	24	4.17
Võrumaa	23	1.54	16.65	66.61	3	18	24	5.97
Kokku	1489	100.00	16.62	66.48	0	17	25	5.19

Tabel 21 OSA2 kooli õppekeele põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1321	88.72	16.83	67.32	0	18	25	5.02
Vene	168	11.28	14.97	59.88	1	16	25	6.13
Kokku	1489	100.00	16.62	66.48	0	17	25	5.19

Tabel 22 OSA2 eksaminandi soo põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	672	45.13	16.72	66.89	0	17	25	5.11
N	817	54.87	16.53	66.14	1	17	25	5.26
Kokku	1489	100.00	16.62	66.48	0	17	25	5.19

Tabel 23 OSA2 õppevormi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
eksternõpe	31	2.08	8.45	33.81	1	9	21	4.15
kutseõppeasutus	15	1.01	11.00	44.00	1	10	21	5.14
päevane õpe	1289	86.57	17.23	68.94	0	18	25	4.86
varemlõpetanu	47	3.16	16.47	65.87	5	17	23	4.45
õhtune või kaugõpe	107	7.19	12.43	49.72	2	12	24	5.34
Kokku	1489	100.00	16.62	66.48	0	17	25	5.19

Tabel 24 OSA2 kooli asukohatüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Maakonnakeskus	199	13.36	17.13	68.52	5	18	25	4.85
Suurlinn	513	34.45	16.53	66.14	0	17	25	5.03
Teeninduspiirkonnata koolid	483	32.44	17.09	68.37	1	18	25	5.37
Valla- ja väikelinnakoolid	294	19.74	15.64	62.57	2	16	24	5.29
Kokku	1489	100.00	16.62	66.48	0	17	25	5.19

Tabel 25 OSA2 koolitüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1469	98.66	16.69	66.78	0	18	25	5.15
Kutseõppeasutus	20	1.34	11.10	44.40	1	10	21	5.37
Kokku	1489	100.00	16.62	66.48	0	17	25	5.19

Kõige paremaid tulemusi saadi Tartumaal (18,07 punkti), kõige madalamaid Jõgevamaal (13,23 punkti). Kõrgeim mediaan (19 punkti) oli Lääne-Virumaal, Saaremaal ja Tartumaal. Maksimumpunkte saadi seitsmes maakonnas (tabel 20).

Eesti koolides saadi keskmiselt 16,83 punkti, vene koolides 14,97 punkti. Mediaan vastavalt 18 ja 16 punkti. Maksimumpunkte saadi mõlemas õppekeeles (tabel 21).

Meeste ja naiste keskmised tulemused olid väga sarnased – vastavalt 16,72 ja 16,53 punkti (mediaan mõlemal 17) (tabel 22).

Hindajate tagasiside:

Nimeta muistsele vabadusvõitlusele järgnenud muutus: *Eesti iseseisvumine; rajoonide asemele tulid kihelkonnad; Muistne vabadusvõitlus oli Eesti ajaloos ainuke sõda, mille eestlased võitsid (aetud segamini Vabadussõjaga).*

Kaarti tunti halvasti, pakuti kõike alates muinasajast kuni tänapäevani. Tunti ära Kingissepa järgi, kuid ilma sisulise arusaamiseta. *Muinasaeg – Eestit juhtis Viktor Kingissepp.*

„Iseseisva Eesti“ alateemas aeti segamini iseseisvuse saavutamine ja taastamine.

„Nimeta mõni probleem seoses Tartu rahulepinguga tänapäeval“ – sageli vastati, nagu oleks Eestil ja Venemaal teineteisele vastastikku territoriaalseid nõudmisi.

Probleeme tekitab rändsaar Ruhnu.

Venelased ei tunnista, et on tunnustanud Eestit iseseisva riigina ja on oma alasid Paldiski näol kasvatanud. Lepingu järgi peaks Tartu kuuluma Venemaale ning kui läheb mingisuguseks konfliktiks, siis hõõrutakse seda meile nina alla.

„Saavutus/probleem majanduses, kultuuris“ – selgitustega jäädi hätta või oli palju üldsõnalisust ja vahtu.

Tänu Berliini olümpiamängudele oli võimalik riigist lahkuda. Ameerikast alguse saanud majanduskriis tabas mõnekümne aasta pärast ka Eestit.

Ei teata, mida tähendab „näide“, „sündmus“.

III OSA: ÜLDAJALUGU – keskmine 16,67 (2010 – 16,8; 2009 – 17,03)

Tabel 26 OSA3 maakonniti

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Harjumaa	632	42.44	16.69	66.76	0	18	25	5.43
Hiiumaa	7	0.47	17.43	69.71	11	20	23	5.19
Ida-Virumaa	110	7.39	14.77	59.09	0	15	25	6.13
Jõgevamaa	26	1.75	15.92	63.69	7	17	24	4.66
Järvamaa	46	3.09	16.30	65.22	3	18	24	5.52
Lääne-Virumaa	75	5.04	16.33	65.33	3	17	25	5.34
Läänemaa	58	3.90	17.31	69.24	7	18	25	4.68
Põlvamaa	9	0.60	12.33	49.33	3	13	22	6.24
Pärnumaa	115	7.72	16.01	64.03	2	16	25	5.98
Raplamaa	28	1.88	15.46	61.86	2	16	24	5.49
Saaremaa	33	2.22	16.76	67.03	4	16	25	5.85
Tartumaa	253	16.99	18.23	72.90	2	19	25	4.77
Valgamaa	18	1.21	15.44	61.78	5	18	21	5.00

Viljandimaa	56	3.76	16.79	67.14	5	17	25	4.42
Võrumaa	23	1.54	16.22	64.87	1	17	25	6.07
Kokku	1489	100.00	16.67	66.70	0	18	25	5.43

Tabel 27 OSA3 kooli õppekeele põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1321	88.72	16.89	67.58	0	18	25	5.26
Vene	168	11.28	14.95	59.79	0	15	25	6.35
Kokku	1489	100.00	16.67	66.70	0	18	25	5.43

Tabel 28 OSA3 eksaminandi soo põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	672	45.13	17.32	69.29	0	18	25	5.15
N	817	54.87	16.14	64.57	0	17	25	5.59
Kokku	1489	100.00	16.67	66.70	0	18	25	5.43

Tabel 29 OSA3 õppevormi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
eksternõpe	31	2.08	7.39	29.55	0	7	19	5.44
kutseõppeasutus	15	1.01	10.20	40.80	2	9	21	5.99
päevane õpe	1289	86.57	17.40	69.60	0	18	25	4.88
varemlõpetanu	47	3.16	16.28	65.11	2	18	24	5.48
õhtune või kaugõpe	107	7.19	11.72	46.88	0	12	24	5.99
Kokku	1489	100.00	16.67	66.70	0	18	25	5.43

Tabel 30 OSA3 kooli asukohatüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Maakonnakeskus	199	13.36	17.38	69.53	5	18	25	4.73
Suurlinn	513	34.45	16.54	66.18	0	18	25	5.24
Teeninduspiirkonnata koolid	483	32.44	17.13	68.54	0	18	25	5.82
Valla- ja väikelinnakoolid	294	19.74	15.67	62.67	2	16	25	5.39
Kokku	1489	100.00	16.67	66.70	0	18	25	5.43

Tabel 31 OSA3 koolitüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1469	98.66	16.77	67.06	0	18	25	5.37
Kutseõppeasutus	20	1.34	9.95	39.80	2	8	21	5.79
Kokku	1489	100.00	16.67	66.70	0	18	25	5.43

Kõrgeim punktisumma Tartumaal (18,23 punkti), madalaim Põlvamaal (12,33 punkti). Kõrgeim mediaan Hiiumaal (20 punkti), madalaim Põlvamaal (13 punkti) (tabel 26).

Keele järgi erinevused suuremad kui Eesti ajaloo puhul. Eesti koolides 16,89 punkti (mediaan 18 punkti), vene koolides keskmine 14,95 punkti (mediaan 15 punkti) (tabel 27).

Ka sugude lõikes erinevus pisut suurem kui Eesti ajaloo puhul. Meeste keskmine 17,32 punkti (mediaan 18 punkti), naistel keskmine 16,14 punkti (mediaan 17 punkti) (tabel 28).

Hindajate tagasiside:

Emamaa-iseseisvunud koloonia ülesanne: väga palju rumalusi ja huumorit. Loetleti ka Esimese maailmasõja järel iseseisvunud riike (Austria-Ungari > Ungari, Venemaa > Eesti).

Emamaa Eesti > iseseisvus Eesti Vabariik.

Saksamaa > Prantsusmaa;

Aasia > Sudaan;

Inglismaa > USA,

Venemaa > Iisrael ja Jeruusalemm;

Poola > Island;

USA > Madagaskar;

Venemaa > Kuuba.

Miks ehitati ja lammutati Berliini müür? *See oli piir kahe riigi vahel. Esimese maailmasõja kaotades kaotas Saksamaa ka territooriumit, mis tõttu ehitati Berliini müür. Pärast Teist maailmasõda sai Saksamaa oma alad tagasi ja Berliini müür lammutati. Müüri taha jäeti juudid, kes eraldati muust maailmast ja jäeti surema.*

Berliini müüri tähendus: *Berliini müüril oli 20.sajandi ajaloos suur tähendus. Räägiti, et see ehitati valmis väga kiiresti ja tänu sellele olid ka Berliini müüri sisse müüritud inimesed. Ning ka need, kes üritasid sisse tungida.*

Jaapani areng enne ja pärast II maailmasõda ei sisaldanud võrdlusmomenti või unustati märkida, kas esitatud tunnus käib maailmasõja eelse või järgse perioodi kohta.

Araabia-Iisraeli konflikti kronoloogias oli väga palju vigu.

Konflikt oli tulenev Hitlerist, kelle pärast rändasid juudid Palestiinasse. Araabia ja Iisraeli vahel oli konflikt juba enne Kristust. Araabia-iisraeli konflikt sai alguse Põhjasõjas, üks riik jagati kaheks ja see konflikt kestab tänaseni.

Fotol kujutatud lepingu allkirjastamine – pakuti kõige alates Altmarki rahust kuni Atlanti hartani.

MRP - Eesti iseseisvumise tõttu ei pikendatud.

Müncheni OM iisraellaste tapmise tõttu.

USA hakkas nägema NSV Liidu nõrkust ja NSV Liit andis alla.

Waterloo leping;

SRP1 – ei pikendatud, sest ameeriklased läksid esimest korda Kuule.

Kuuba raketikriisi alustamise leping.

Moskva rahu.

Helsingi protsess.

Rappollose leping.

NSVL kirjutab ultimaatumile alla.

Alatasa aetakse segi „reparatsioon“ ja „repressioon“.

IV OSA: INIMENE, ÜHISKOND, KULTUUR – keskmine 17,27 (2010 – 18,8; 2009 – 16.36)

Tabel 32 OSA4 maakonniti

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Harjumaa	632	42.44	17.37	69.49	0	19	25	5.50
Hiiumaa	7	0.47	21.71	86.86	17	23	24	2.98
Ida-Virumaa	110	7.39	14.36	57.45	1	16	24	6.00
Jõgevamaa	26	1.75	16.19	64.77	5	18	23	5.22
Järvamaa	46	3.09	17.41	69.65	3	18	25	5.88
Lääne-Virumaa	75	5.04	16.89	67.57	2	18	25	5.79
Läänemaa	58	3.90	17.22	68.90	4	18	25	5.31
Põlvamaa	9	0.60	12.22	48.89	3	13	21	6.40
Pärnumaa	115	7.72	17.17	68.70	3	19	25	5.98
Raplamaa	28	1.88	17.11	68.43	4	19	25	5.88
Saaremaa	33	2.22	17.00	68.00	1	19	25	6.46
Tartumaa	253	16.99	18.77	75.07	0	20	25	5.17

Valgamaa	18	1.21	15.56	62.22	4	16	24	5.76
Viljandimaa	56	3.76	17.45	69.79	5	19	25	4.99
Võrumaa	23	1.54	16.61	66.43	1	19	24	6.40
Kokku	1489	100.00	17.27	69.07	0	19	25	5.66

Tabel 33 OSA4 kooli õppekeele põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1321	88.72	17.61	70.46	0	19	25	5.47
Vene	168	11.28	14.55	58.19	1	16	25	6.37
Kokku	1489	100.00	17.27	69.07	0	19	25	5.66

Tabel 34 OSA4 eksaminandi soo põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	672	45.13	16.46	65.83	0	18	25	5.75
N	817	54.87	17.93	71.74	0	19	25	5.50
Kokku	1489	100.00	17.27	69.07	0	19	25	5.66

Tabel 35 OSA4 õppevormi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
eksternõpe	31	2.08	6.77	27.10	1	5	22	5.73
kutseõppeasutus	15	1.01	8.87	35.47	1	6	22	7.06
päevane õpe	1289	86.57	18.10	72.40	0	19	25	5.02
varemlõpetanu	47	3.16	15.17	60.68	4	14	24	5.21
õhtune või kaugõpe	107	7.19	12.37	49.50	1	13	24	6.17
Kokku	1489	100.00	17.27	69.07	0	19	25	5.66

Tabel 36 OSA4 kooli asukohatüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Maakonnakeskus	199	13.36	17.74	70.95	2	19	25	5.05
Suurlinn	513	34.45	17.16	68.63	0	18	25	5.38
Teeninduspiirkonnata koolid	483	32.44	17.66	70.66	1	19	25	6.01
Valla- ja väikelinnakoolid	294	19.74	16.49	65.96	0	18	25	5.85
Kokku	1489	100.00	17.27	69.07	0	19	25	5.66

Tabel 37 OSA4 koolitüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1469	98.66	17.38	69.51	0	19	25	5.57
Kutseõppeasutus	20	1.34	9.25	37.00	1	7	22	6.32
Kokku	1489	100.00	17.27	69.07	0	19	25	5.66

Kõrgeim keskmine punktisumma Hiiumaal (21,71 punkti), madalaim Põlvamaal (12,22 punkti). Kõrgeim mediaan oli Hiiumaal (23 punkti), madalaim Põlvamaal (13 punkti) (tabel 32).

Keele põhjal on erinevus veelgi suurem kui lähiajaloo puhul. Eesti koolide keskmine punktisumma oli 17,61, vene koolidel 14,55 punkti. Mediaan vastavalt 19 ja 16 punkti (tabel 33).

Sugude lõikes oli selles osas tulemus naiste kasuks. Meeste keskmine punktisumma oli 16,46 punkti, naistel 17,93 punkti (mediaan vastavalt 18 ja 19 punkti) (tabel 34).

Hindajate tagasiside:

Absolutismi tunnused ja põhjused - segamini aeti põhjused, ajendid, tagajärjed, tunnused, näited, valgustus ja valgustatud absolutism. Sageli vastustes räägiti mingist ebamäärasest püüdlemisest millegi poole. Näiteks: (Absolutism oli) *Uuenduslik, muidu oli valdavaks demokraatia ja kommunism.*

Kes oli Richelieu? Üldiselt teati, kuid: *Kunstnik. Või: Karl XIII teenistuses töötav inimene.*

Maal: *Kunstnik kajastab maalil absolutismi teket.*

Maalil kujutatakse veeuputust.

Kuidas Louis XV ei hoolitsenud oma rahva eest.

Pildil on Prantsuse revolutsioon.

Waterloo lahing, kus kardinal Richelieu kaitseb Prantsusmaa rannikut.

Kunstnik kajastab tammi õnnistamist või ristimist.

Prantsusmaa impeeriumi uputus.

Valgustusajastu levik Euroopas.

Kaardi järel: nimetage 2 konkreetset sammu merkantilismi elluviimiseks – massiline veidrus: *laevateede rajamine* (st mitte kanalite rajamine). Eriline pärl: *Loodi ÜRO.*

Merkantilismi tunnused: „kapitali“ mõiste oli paljudele ebaselge. Näiteks: *Väljaveo kasvuga kasvas kapitali sissevedu.*

Kes valitsejatest mõjutas kõige enam Eesti ajalugu? Sageli seostatakse sündmused vale valitsejaga (nt Kadrioru lossi ehitamine Katariina II ajal; hingerevisjonid ja pearaha kehtestamine Peetri ajal jms). Tuli ette, et iseloomustati lihtsalt valitsejat, nt Peeter I – *Oli sel ajal juht, kui Eesti kaotas iseseisvuse ja läks NSVL koosseisu. Tema oli just selline inimene, kellel oli pealehakkamist. Ta oli väga karmi käega, kui aga vaja läks.*

Kuidas mõjutas valgustus haridust/teadust? Sageli nimetati Tartu Ülikooli rajamist. Just selles osas püüdsid õpilased oma suuremaid teadmisi näidata, kuid võisid vale osavastuse pärast ebaõnnestuda kogu ülesandega.

Valida üks filosoof ja iseloomustada tema ideid: absoluutne lemmik oli Montesquieu ja võimude lahususe printsiip.

Rousseau. *Tema keskkonna hariduse vajalikkuse ideel on tänapäeval väga levinud roheline ideoloogia.*

Tema mõte, et inimese lapsepõlv peab olema ilus ja muretu on tänapäeval kõvasti kanda võtnud.

Voltaire: *Venemaa poliitika, kus valitseb kommunism, teisi vaateid ei aktsepteerita.*

Tema ideede realiseerimisega tänapäeva demokraatlikus ühiskonnas oleksime kõik targad, rikkad ilusad.

Tundmatult filosoofilt: *RIIGIEKSAM ESITAB: TARK RAHVAS, NUTIKAD MÕTTED*